

سەرەتايەك بۆ ناسینی

فەرمووده لاواز و ھەلبەستراوھەكان

منھاڭ اقرأ الثقافه
www.igra.ablamontada.com

شیخ محمد ناصر الدین الألبانی

نووسیویەتی

www.igra.ablamontada.com

ئەبو موسلیم ئاریانی

وھریگنراوھو پھراوینزی بۆ نووسیوھ

لە بلاوگراوھەکانی نووسینگەتی تەفسیر / ھەولئیر

سەر تايەك بۇ ناسىنى

فەرەمۇدە لاواز و ھەلبەستراوھەكان

شىخ محمد ناصر الدين الألباني

نووسىويەتى

من لم يعرف حديث رسول الله ﷺ
لم يميز بين صحيحه وسقيمه فليس بعالم
(داود بن علي)

ما من أحد يطلب الحديث إلا في وجهه نضرة لقول النبي ﷺ
(نضر الله امرءاً سمع منا حديثاً فبلغه...)
(سفيان بن عيينة)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ان الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا
وسيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد ان لا اله
الا الله وحده لا شريك له، وأشهد ان محمدا عبده ورسوله، {يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله
حق تقاته ولا تموتن إلا وأنتم مسلمون} (ال عمران: ١٠٢)، {يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم
من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا كثيرا ونساء واتقوا الله الذي تساءلون به
والأرحام إن الله كان عليكم رقيبا} (النساء: ١١)، {يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وقولوا قولا سديدا
يصلح لكم أعمالكم ويغفر لكم ذنوبكم ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما} (الأحزاب: ٧٠-
٧١).

اما بعد: فإن اصدق الحديث كتاب الله، واحسن الهدي هدي محمد ﷺ
وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار.
وبعد:

ری خوشکردن

به ریزان :-

نهو نامیلکه وه پگنراوه بچوو کهی بهره‌ست چهن‌دین گرنی کویره و کزت و زنجیری گومان و خه‌بال گلاوی گه‌لالنه بووی نیو میشک و بیری چهند کهسانیک ده‌پسینیت و له رارای کردن و در دۆنگی نواندن له ناست پیشه‌ی زاناو پیشه‌وایانی فهرمووده رزگاریان نه‌کات و مایه‌ی هوشیار بوونه‌وی موسلمانانه له نایینه‌کهیان و گنپرانموه‌یان له تاوانی درز کردن به ده‌م پیغه‌مبری خواوه بکیت.!!

(سه‌ره‌تایه‌ک بۆ ناسینی فهرمووده لاوازو هه‌که‌سه‌راوه‌کان) بابه‌تیکه له پیشه‌کی کتیبه به ناوبانگ و نایابه‌که‌ی شیخ ناصر (سلسه‌ الاحادیث الضعیفة، والموضوعه و اثرها السیء فی الأمة) (بهرگی ۱/۰) کردوومانه به کوردی. و به بی‌ی پیویست و له پیناوی چاکر حالی کردنی خوینهرانی خۆشه‌ویست، چهند روون کردنه‌ویه کمان خستزه‌سه‌ر و به پی‌ی ژنده‌ر (هامش) نوریوومانه له‌گه‌ل پاشکۆیه‌ک که تیندا حوکی فهرمووده (لاوازه‌کان) مان روون کردۆته‌وه، جا نومیده‌وارین خوینهرانی خۆشه‌ویست سوودی لی وه‌ریگرن و له دوعای خیر بی‌ به‌شمان نه‌که‌ن {ان آرید الا الاصلاح ما استطعت وما توفیقی الا بالله علیه توکلت وایه‌ انیب}.
وصلی الله علی محمد وعلی آله وصبه اجمعین..

۱۵ ذی القعدة ۱۴۱۶

هه‌ولتیر - برابته‌ی

سەرەتايەك بۇ ناسىنى فەرموودە لاواز و ھەلبەستراوھكان

لەو مەينەت و پەشيووی بە شەژدارانەى كە لە چەر خەكانى يە كە مینەو بە سەر
موسلمانالەو ھات و يە خەى پەى گرتن، ئەویش بلاو بوونەو ھە تەشەنە كەردنى
فەرموودە لاواز ھەلبەستراوھكان بوو، لە نىواندا و ھىچ كەسنىك لەوانە ئى
دەر نەچوون نە گەر چى زانار چا و ساغانىشان!! تەنھا ئەوانەى كە خوداى كار لە جى
ويستى لە سەر بوو، لە پەنشەو و شارەزايانى فەرموودە: و ھى تەرىش.....!!

نەو بوو، بلاو بوونەو ھى فەرموودە لاواز دەست ھەلبەستراوھكان بوو
ھەزى بەلكىشانى خراپە كارى و وىراى ئەو ھەش زەبەرو زىانىكى زورى دا لە
(تايپنە كەمان) كە ھەندىك لەو

لايەنانەى كە پەيوەستن بە بوارى بىر و باو ھەرو بە باسى غەيبىاتە كانەو ھەو، ھەندىكى
تەرىشان لە بوارى ياسادانان - شرع - ھەو بوو! بە ويستى خوداى پەروەردگار لەو
جۆرە فەرموودانە لە جىنگاى خۆى دا بۇ خويشەرانى بەرپەزەرز دە كەين^(١).

^(١) مەبەست لەو فەرموودە لاواز و ھەلبەستراوانەن كە لە نىو كىتەبە نايابە كەيدا ((سلسلة
الأحاديث الضعيفة والموضوعة)) كۆى كەردۆتەو ھەو و ژمارەيان تا نىستا گەبشۆتە (٥) ھەزار
فەرموودە...!! سەبەرى ((مرولة السنة في الإسلام)) ل ١٩١، بكتە..

ئىنجا حىكمەتى خوداى زاناو كار بە جى واى پىنوئىست كردد كە نەھىلى نەو
 فەرمودەھەئەستراوانەى كە لە لايمەن ئەوانەى كە بۆ مەرام و پازو خواستى پەنھانى
 جۇراو جۇزى حويان ولە پىناوى لە باربردنى رېزى موسولمانان و لاړئى كردنيان،
 دروستيان كردوو، بئى ئەوەى كەسانىك ھەبن پەردە لە پوويانەوہ پامالى و پرووى
 راستى بۆ گزى موسولمانان ناوہ لاىكائەوہ...!!^(۱)

(ئەوہ بوو دەستەو كۆمەئىكى بۆ ئەم كارە پەخساند) لەوانەى كە پىشەوايانى
 فەرمودەو ھەنگرانى دروشمى سوننەتى پاكى پىغەمبەرى سەرورەن ﷺ ئەوانەن كە

ئەوئەى بانگەواى ئىسلام دەستى بئى كردوو، بۆ رېنگاى سەرلېراى و ناشا برون بە ناھىنى
 راستەقىنە و بەرنامەى ژيان، نەھاران مەرخيان ئى وە تىز كردوو و كەوتووئەتە دزايەتى كردنى
 موسولمانان، و ھەوليان داوہ پەيوەندى موسولمانان لەگەئ سوننەتى پاكى پىغەمبەر ﷺ لە بنا،
 بەرن

و خۆشەويستى ئەو پەيامبەرە نازەزە لە ئىسو دليمان پرەوتنەوہ چونكە ھەر وەكو ناشكراشە،
 موسولمانان ناھىن لەو وەردەگرن بە رېنگاى (ووتەو كردار و بەپارەكانى) يەوہ...!! بۆيە ئەوان
 شىوازىكى تەيمان گرتە بەر بۆ ئەو پووبەرپوو بوننەوہ، ئەوئىش ناھەوى گومان و تەم و مەز بۆ
 سەر فەرمودەكان و بگىتەرەوہكان (راوى) و تانەدان لە نەمىنى و راستگۆيى نەو راويانە بوو،
 ھەرەھا نەخشەبەكى بەر فراوانيان كىشا بۆ پماندننى ئەو كلتورە مەزەنە، بە ھونەرىك كە رووى
 دەرەوئەى تۆزەئەنەوئەى زانستى بوو، و جەوھەر و ناواخە كەشى پەيتى بوو لە تىكەدان،
 خراپەكارى...!! سەھرى (مختصر مشكاة المصابيح) ل ۱۴ بكة تحقيق (عبدالديع نصر)

پنهنه مېرى خوا بښځه دهر حقيان فمر مويديتى (نضر الله امرا سمع مقالتي فوعاها وحفظها وبلغها ، فرب حامل فقه الى من هو افقه منه) أخرجه أبو داود والترمذى والسياق له وابن حبان في ((صحيحه)) عن ابن مسعود . وهنوه فمر مودهيه له لايهن جمدان هاره لانهوه هاتوره ^(٧) .

واته خودا نهو مرزقه چاو رۇشن بکات، که ووتيهک له نيمهوه ده بيسى و (دهرکى پى نه کات و دهرخسى ده کا و ده پياريتى) ههروهها وه کو خوى ده بگيه نى!! له وانويه نهوى پى ده گات هوشمندتر بى له وهى ده بگيه نى...!! . نينجا نهو پيشهوا به ريتزانه - خودا پاداشتى چاکه بيان بداته وه - هه لسان به روون کردنه وهى بارو دۇخى زوربهى فمر موده کان له رووى تهواوى (صحيح) ^(٨) و

^(٧) واته: فمر مودهيه کى (مترارة) ه:

ژمارهى نهوانهى نهو فمر موده بيان گنبراپته وه - زياتر له بيست (٢٠) - هاوهل ده بيتز ره زاي خوايان تى [بى] که به هموو رينگانى په وه همان مانا ده به خشن / سهبرى (نظم المتائر في الحديث المتواتر) ل ٣٣ هي (الکتانى) و ((ثلاث رسائل في علوم الحديث)) ل ٧ (علي حسن علي عبدالحميد الأثرى) بکه.

^(٨) فمر مودهى تهواو - ساغ - بهو فمر مودانه دهو وترتت که هه موو بگنبره وه کاني باسکرابن و له گهل نهوه شدا که ساتنکى راست و زه بتکاربن له هه ر چينينک له چينه کانيان، و ههروهها به سه نهنه دپکى په پوهست و نه پچرراو گنبر ابيتيانده، بى نهوى ناويزه و ريزه ريهان دهر دپکى تيندا بى.. ((الباعث الحثيث)) ل ٢١

لازوی (ضعیف)^(۱۲) و دست ههلبه سزاوه کان (الموضوع)^(۱۳) وه همروهها
بنجینه کی به تین و بنه مایه کی مه حکمیان بۆ نهو فهرمودانه دانا^(۱۴)!!...

^(۱۲) فهرمودهی -لاواز- نهو فهرمودانهن که سیفاته کانی فهرمودهی -ساغ- صحیح- وچاک -
حسن- یان تیندا کۆنهیی. ((علوم الحدیث)) لابن الصلاح ل ۳۷ و ((تدریب الراوی)) ۱/۱۷۹.
(الباعث الحیث)) ل ۴۴.

^(۱۳) فهرمودهی ههلبه سزاو: بریتی به له ههوا لینیکی دروست کراو به دم ینفه مبهروه ﷺ
(الباعث الحیث)): ل ۸۰ - ۸۱. که ناو ده برتت به (المردود)، (المتروک)، (الباطل)، (المفسد) که
گشتیان وهک (متروک) وان، ههروهها ناوی (ضعیف-لاواز) بئشی به سردا ئه درتت...!!
(التذکرة في علوم الحديث: لابن الملقن)) ل ۱۸ تعلق/ علي حسن علي عبد الحميد، ((تدریب
الراوی)): ۱/۹۸ ((علوم الحدیث: لابن الصلاح)) ل ۳۷.
وه زانایان نهو فهرمودهیان دابمش کردوه بۆ دوو جۆر:

به کم: نهو فهرمودهیه که درۆز نینک ههلی به ستروه و داوتیه پال ینفه مبهروه ﷺ .
دووه م: فهرمودهیه که درۆز نینک دهیگتیرتسهوه له که سینیکی تر، نینجا به نانقمست و بوخسان
ههلبه ستروه نهیداته پال ینفه مبه ﷺ . ((دراسة في مصطلح الحديث)) ل ۱۷۳.
ویننه فهرموده ههلبه سزاوه کان وه کو هه ندئی لهو فهرمودانهی که له
پیناوی سه رخستنی مهزه به کان دروست کراون وهک ههلبه سی (سراج أمی أبو حنیفة) یان (یکون
في أمي رجل يُقال له محمد بن ادریس أضر علی أمي من إبليس، ویکون في أمي رجل يُقال له أبو حنیفة
هو سراج أمي) که هه ندئی لده مار گیره کانی سه ره مهزه بهی ههلبه سی ههلبه سیان به سترون. سهیری
(ترویج الشریعة المرفوعة...)) لل حافظ ابن عراق (۳۰/۲) و ((تذکرة الموضعات (۱۱۱) الذهبی)) =

- بکه.

وحدیسی (علی عمر البشر، من شك فيه كفر...) نهمش له لایهن گومر ابوانی (الرافضة) كان دروست گراوه. ((الموضوعات ۱/۳۴۸)) (ابن الجزري)، ((الفوائد المجرعة ۳۴۸ الشوكاني)، ((اللالی المنسوعة .. ۱/۱۷۰ السیوطی)).

نعمو چندین حدیسی دروستگراوی تر له درؤ ونیفتراکان، که هؤکاره کانی له لایهن زاناکان باسگراوه: بؤ زیاتر شاره زابون لم حدیسانه وهؤکاره کانی سدره لندانی سهیری کتبی ((الوضع فی الحدیث ۱/۲۱۶)) نوسراوی د. عمر فلانة وکتبی ((السنة ومكانتها فی التشريع الإسلامی)) (ل ۸۸، ۷۸) د. مصطفی السباعی بکه زور به سووده، وههروه ها بؤ زانیسی نمو بنه مایانهی که حدیسه هه لیه سراوه کانی بی ده ناسریت سهیری کتبه قایمه کهی العلامة ابن القیم ((المنار المنیف فی الصحیح والضعیف)) ل (۵۰-۱۲۰) تحقیق الشیخ عبد الفتاح أبو غدة بکه.

(۷) ناو بردنی (فهرموودهی هه لیه سراو (الحدیث الموضوع) به فهرمووده (حدیث) له لایمان زانایمان، مه بهست ته نها له مانای زمانوانی به که بهتی، ههروه کو (الحافظ السخاوی) له سه ره نای کتبه کهی ((المقاصد الحسنة)) ل ۳ نامازهی بؤ کردووه، و ده لیت، به لنگه له سه ره ناو بردنی ووته و درؤ هه لیه سراوه کان به (فهرمووده) نمو فهرمووده به که نیمام (مسلم) [به جهتی خوا ی بی] له پینشه کی ((صحیح)) هه کهیدا (ب ۱/۶۲) له دوو هاوه لسی به ریز (سمرة بن جندب) و (المغيرة بن شعبه) بهوایه بی کردووه که پینهمه ر عليه السلام ده فهرمووی (من حدث عني بحديث يرى أنه كذب، فهو كاذب) سه ره ده کهمین پینهمه ری خوا عليه السلام ووته و درؤی درؤ زانانی ناه ناوه به (فهرمووده - حدیث) سهیری ((المصنوع فی معرفة الحدیث الموضوع)) ل ۱۴، ۱۳ بکه.

جا نهو هی به چاکی لهو بنه ماو بنچینه - مه حکمه مه - تینگه یشت و تی سه وه^۱
 بهر مه مند بوو نهوا ده توائنت له پلهی هر فهرمووده یه ک تینگات و بیزانیت، نه گهر^۲
 چی نهو فهرموودانمش هیچ ده قینکیشیان له سه ر نه بیت...!! نا نه وه بنچینه ی
 فهرمووده ناسی به (علم أصول الحدیث) یان زار او هی فهرمووده (مصطلح الحدیث)^(۸)
 ...! پاشان هندیك له زانایانی دوایین (علماء المتأخرین) هه کسان به دانانی کتیبی
 تایبته بز پشکین و خسته رووی فهرمووده کان و روون کردنه وهی بارو
 دؤخه کانیان، که به نارویانگرتینی نهو کتیبانه : (المقاصد الحسنه فی بیان کثیر من
 الأحادیث المشتهرة، علی الألسنة) به هی (الحافظ السخاوی) وهروه ها هر لهو

(۸) زانایان ده لئین: به به لگه گرتنی سونهت پیرویهست به دوو تپروانین ده کات.

تپروانینی به کم: له جینگیری فهرمووده کانه له لایهن پیغمبه ر ﷺ چونکه مارج نیه نه وهی دراو ته
 پالیموه هه مووی راست بی...! تپروانینی دووهم نه وه به نایا ده قه که چ حوکمیکتی تی ورده گری
 نینجا له پیناوی تپروانینی به کم پیرویهست به دانانی یاسا و بنه مایه ک کراوه. تا وه کو فهرمووده
 وه گراوه کان له ره دکراوه کان جیا بکاتموه له وانسه دراو ته پال پیغمبه ر ﷺ که زانایان
 (ره همتی خویان تی بیت) نهو کردار هیان ناوانه زار او هی فهرمووده ((مصطلح الحدیث)) سهیری
 ((مصطلح الحدیث)) ل ۶ بکه به پینووسی شیخ محمد صالح العثمین. ههروه ها ده لئین: (علم
 المصطلح): زانستیکه چه ندین بنچینه و بنه مایه کی به خۆه گرتووه له بارو دؤخی، پالهشت و
 ده قه کانی فهرمووده و له رووی وه رگن و ره دکردنه وه یان، ده کز لیتموه...! سهیری ((تیسر
 مصطلح الحدیث)) ل ۱۴ بکه نووسینی: محمود الطحان.

باروهه کتیبی فەرمووده دەرکردن (التخریجات) یان دانا که باروودوخی نمو
 فەرموودانه روون دەکەنموه که له نیو کتیبەکاندا هاتووه... لهو فەرموودانەیی که
 بی بنجینەن (لا أصل له)^(۱) وه کتیبی (نصب الرایة لأحادیث الهدایة) هی (الحافظ

^(۱) ماموستا عبدالفتاح ابو غدة: له پیشه کی کتیبی ((المصنوع فی معرفة الحدیث الموضوع))
 ل ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۲ نوسراوی (العلامة علي القاری الهروي المکی).. دەلێت: کاتیک زانیان له
 باره ی فەرموودیه کهوه دەلێن (لا أصل له)، یان چەنلین دەرپرینی تری بۆ دەردهبرن که به
 کورتی بهم شیوه ی خواره وهه.

أ. هندی جار دهلین: نمو فەرموودهیه: (لا أصل له) یان (لا يعرف له أصل) یان (لم يوجد له
 أصل)، یان (لم يوجد) و چەنلین دەرپرینی تر.. نمو، مەهەستیان نمویه، نمو فەرموودانەیی
 باسکراون (هیچ پالەشتیکیان نییه تا ئی مانموه نەقلیان کردبێ).!! ههروهها (الحافظ
 السیوطی) [په ههتی خوای ئی بن] له کتیبی ((تدریب الروای)) له کۆتایی جووری بیست و
 دووهمین: ب ۱/ ۱۹۵ دەلێت: که دهلین نمو فەرموودهیه (لیس له أصل) یان (لا أصل له)
 نمو مانابه دهگهیهنی که (شیخ الاسلام - ابن تیمیة) [په ههتی خوای ئی بن] دهلێت: مانای نمو
 فەرموودهیه هیچ پالەشتیکی نییه (لیس له إسناد) واته بگێڕه وه کانی

دیبار نیین.

ب. وه هندی جار نمو دەرپرینه (زاراوه)یه له باره ی فەرموودهیه که دهلین: که پآلدراو و بهرز
 کرابیت بۆ لای پیغه مبه ر ﷺ به لام، لیره دا مەهەستیان نمویه که نمو فەرموودهیه درۆ و
 ههله سزاوه خراوته پال

پیغه مبه ر ﷺ یان هاوه لان، و شوین که وتووه کان بۆیه لیره دا واده گهیهنی که نمو فەرموودهیه

الزبلي) ههروههها كتيبي (المغني عن حامل الأسفار في تخريج ما في الأحياء في الأخبار) هي (حافظا العراقي)^(١٠٠) و ((تلخيص الحبير في أحاديث الرافعي الكبير)) هي (حافظ ابن حجر المصقلاني) ههروههها ((تخريج أحاديث الكشاف)) هي ناوبراو، و ((تخريج أحاديث الشفاء)) هي شينخي (سيوطي) كه ههموويان به چاپ گهيشتون، وئراي نهوش نهو پيشهوا بهريزانه خودا پاداشتي خيريان بداتهوه - رينگايان فره نامان

پالشتينكي ديارى كراوى هميه بهلام لهو پالشتيهدا (السند) دروزن و دهستههلهسراو ههمن، يان بهلگه ي پوون و ناشكرا هميه بو بدهرخستى نهو بگيرهوه دروزن و دهستههلهسراوانه ي كه قسه ي خويان، يان هي كهسانى تريان داوهته پاليانهوه! بويه كه نهو كاته دهلين (لا اصل له) مههستيان ديارى كردنى سرچاوه ي درو كه و سلاندينهت ي نهك لادان و له بهرچاو نهگرتنى پوونى پالشتهكه! بو زياتر حالى پوون لهم زاراوانه ي باس كران سهبرى كتيبي ((قواعد الحديث)) ل ١٢٦ نووسينى جمال الدين القاسمى.

^(١٠١) لهو كتيبهدا ههلساوه بدهر كردن و ديارى كردنى پلهسى لهرموودهكانى نيسو كتيبي (أحياء علوم الدين) ي غهزالي، كه له ژندهر (هامشى) كتيبهكهو له كتيبي سهربهخوش چاپ كراوه، وهشينخ (تاج الدين السبكي) له كتيبي (طبقات الشافعية الكبرى) (ب/٤/١٠١-١٨٢) و لهباسى ژيان نامه ي غهزالي دا تزيكه ي همزار (١٠٠٠) لهرمووده ي دهست نيشان كردوه له نيسو كتيبهكهيدا لهوانه ي كه هيچ بنچينهيه كيان نيه لهلاى لهرمووده ناسان به پينجموانه ي نهوانه ي وا گومان نهبن كهوا نهو كتيبه ي غهزالي ته نانهت خاليه له لهرمووده ي لاوازيش نهوه كو لهرمووده ههلهسراو و بي بندهرته كان!!!

کردوهه بۇ زانيد و رانست خوازان (طالب العلم) دواى خوزيان تاوه كو زور به سانايى پلهى گشت فەرموودەبەك بزائن، به رينگاي ئەو كتيبانه و چەندين كتيبى تريس كه لەو بارەوهن...!!^(*) بەلام به داخىكى گرانهوه، ئەبين خەلكانىك هەن لە خویندەنەوهى ئەو كتيبانه به دوورن و چاوى پیداناخشينن...!! بۆيه بەم هۆيهوه دووچارى نەفامى و سەرگەردانى دين و لە بارەى ئەو فەرموودانەى كه لە مامۆستا كاليان بيستريناهو، لەبەريان كردون، يان لە هەندىك لەو كتيبانەى خویندويتيا لهوه، كه دوورن و بگره هەر فەرمووده - تەواو - (صحيح) كالى تيدا به چەنگ ناکهون...!!

تەنات كه گوى دەگرين لە ووتار و نامۆزگارى هەندىك لەو مامۆستا و پيشاندهر و يان ووتار خویندەرانى هەينى!! حەقەن لەو فەرمووده لاوازو دەست هەلبسراوانەى ئيهوه بەدى دەكرىت، ئەوهش كارىكى خەتەرناكهو جينگاي ترسانه، كه بەو هۆيهوه دووچارى هەرهشەى توندو تيزى پىغەمبەرى خوا ﷺ بيسهوه، وه ئەم كارەيان سەر بکيشييت بۇ سزای سەختى نيو دۆزهخ...

(*) وهك كتيبى (اللولو المرصوع فيما قيل لا اصل له او باصله موضوع) دانراوى (ابى المحاسن القاوقچي) يهوه ههروهها (زهة المالس ومنتخب النفائس) دانراوى (صفوري) ئەو فەرمووده هەلبسراوو چيروك و سەرگوزشته نەهان تيدا كۆكردۆتەوه كه هيج بىچنەبه كيان نيه له لای فەرمووده ناسانهوه.

پینغمبهری خوا بَیِّنَه ده فهرمووی (من کذب علی متعمدا فلیتوا مقعده من النار [متفق علیه]. فهرموودهیه کی (صحیح) هو (متواتر) یشه^(۱۱)، واته: همرکه سی به نه نقهست به دهم منوره درز بکات با نهو کهسه شوینی خزوی له ناو ناگری دوزه خ ساز بدات...!! بویه نه گهر چی به نانقهست و بی دهستی خوشیان، و به راسته و خو درز که به دهم پینغمبهره بَیِّنَه ناکهن، نهوا - بی گومان - به هوی له یه کتر هه لگرتهوه و گیرانه هیان له یه کتری درز که هه لگده به ست...!! یان له ناکامی گیرانه هوی نهو فهرموودانه ده بی که بیسترویانوه ناشایی برون - ده شانز - نهو فهرموودانه لاوازن یان درزو دهست هه لگه سزاون^(۱۲)...!!

^(۱۱) زانایان ده لپن نهو فهرموودهیه زهاتر له شست (۶۰) کهس له هه اوه لانی به پتر پهره به تیان کردوه، له وانه ده (۱۰) موزده پندراوه کسانو به هه شان له وانیشموه کومه لپکی زور پهره به تیان کردوه... سهبری (مصطلح الحدیث) ل ۸ بکه.

^(۱۲) ههروه کو زور له ووتار خوینهران و مه لاکالی نهو سه رده مه نهو دره مه یان گرتسروه وه کاتیکیش لهو کاره ترسناکه ناگه دار ده کرتسروه، نهوا له وه لامدا

ده لپن: به بی نیمه پینی ناگه دارین به لام بو به رزه وهندی گشتی و له پیناو ناشنا کردنی خه لکی به ناینه که مان لهو ناسته دا چاو پوژی لی ده که پینا به لام نه وانه هه مان هه لوتیستی له فامالی پینشینان هه به کاتیک ده یانوت: (نیمه درز به دهم پینغمبهره ناکه پین، به لکو درز بو نهو ده که پین)...!! نهو کاره نهو پهری نه فامی و که مزهری و نهو پهری تاوان ده گه به نی...!! نه گینا پینغمبهری خوا بَیِّنَه جگه له خزوی بو کامل کردنی (شریعه) هه کی ناتاج به کهس نه بو وه نای...!! سهبری (البلعث =

نهو فہرمودہیہی پیغہمبیرشمان ﷺ بہ راشکاری نامازہی بؤ نہو راستی یہ کردوہ، کہ دہفہرمووی : (کفی بالمرء کذباً أن یحدث بکل ما سمع) [رواہ مسلم (ب/۱۰۸) عن أبي هريرة [رضی اللہ عنہ] .

واتہ : نہوئندہ درزیہ بہسہ بؤ مرؤفیک ہرچی گوی تی دہبیت و دہیگیریتہوہ...!!
 ہرودہا نیمام موسلیم - رہحتی خوای تی بی - بؤمان دہیگیریتہوہ لہ
 (صحیح)ہکمیدا (ب/۱/۸) کہ ابن (وہب) دہلئت: نیمام مالیک پیی ووتم:-
 ((اعلم أنه ليس يسلم رجل حدث بکل ما سمع ، ولا يكون إماماً أبداً وهو يحدث بکل ما سمع)). واتہ: بزانه نہو کہسہ لہ بہ ہئلہ داچوون و چہئلہ کی سہلامدت نابی، کہ
 ہر قسیدہک بیسی و بیگیریتہوہ ، و نابن بہ نیمام و پیشہوا نہو کہسہی گوی
 بیستی قسیدہک دہبی و دہیگیریتہوہ^(۱۳)...!! (صحیح مسلم) - بشرح النووی:
 ب/۱/۶۲ .

= الخیث ل ۷۹ بکہ .

^(۱۳) ہر لہ (صحیح)ہکمیدا (ب/۱/۸) (۱) باب: وجوب الروایة عن الثقات وترك الكذابين والتخدير من الكذب علی رسول اللہ ﷺ: دہلئت بزانه خودا سہرتیخا: پیویستہ لہسہر ہر تاکنیکمان جیاوڑای لہ نیوان فہرمودہ ساغ و ناساغکان و لہ نیوان راویسہ متمانہ پیکراوو گومان تی کراوہکان بکات نابن ہیج شتیکیان تیہوہ بگیپریتہوہ، تہنہا نہو کاتدی لہ تمولوی فہرمودہ کہ دلتیا بیت، و پیویستہ خوت بہ دوور بگری لہ راویسہ گومان تی کراو و تاوینارہکان .

همدروها نيمام (ابن حبان) رهممتی خوی لی بی له (صحيح) هكهدا ل ۲۷
 ده لیت: ((فصل: باسی چورونه ناو ناگر له وانهی که شتیکیان (روته یه کیان) خستزته
 پال پیغمبر ﷺ و له بارهی ساغی و ترواری (صححة) هكهدا شاره زانین) نمو
 فرموده یی هیناوه ته وه که أبو هريرة [رضی الله عنه] بزمانی ریوایت کردوه
 له پیغمبری خوداوه ﷺ که ده فرموی: (من قال علی ما لم أقول فلیتوبأ مقعده فی
 النار) واته: همر کسی شتیک بلی و بیداته پالمنه وه، میش نم ووتبی، نهوا، با نمو
 که سه جینگای خزی له ناو ناگری دوزه خ ناماده بکات. پاشان ده لیت: ((باسی:
 هوالیک که به لگمه له سر راستی نه وهی ناماژ همان بو کردوه له رابردوو، پاشان

له وانهی له تاقم و نه هلی بیدعن، به لگمش له سر نه وهی وثمان نمو فرموده یی خودای مهزته
 {یاایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسف ببا فلیبوا أن تصیوا قوماً بجهالةً لصبحو علی ما فعلتم
 نادمین} {الطجرات: ۶}. همدروها که ده فرموی {من ترضون من الشهداء} {البقرة: ۲۸۲}.
 همدروها {وأشهدوا ذوی عدل منکم} {الطلاق: ۲}. جا نمو هی لهو نامه تاندا ده فامر نه وه نمو
 ده گمه نن، که همولی فاسق و تاویناران و نه وانهی متمانه بیان بی نه کراوه، کارسان پی ناکریب و
 رت ده کر نه وه...!!

دوا ی نه وهی که به رده وام نه بیت له سر باسی سزای نه وانهی درؤ نه دهنه پال پیغمبری خوی ﷺ
 نیجا نمو فرموده یی ده هینت نه وه - عن ابی هريرة (رضی الله عنه) عن رسول الله ﷺ انه قال: "
 سیکون فی آخر امتی أناسٌ یحدثونکم بما لم تسموا انتم ولا آباؤکم، فایاکم وایاهم لا یضلونکم ولا
 یفتنونکم ".

له سیاقی سنه‌ده که‌یدا به‌رده‌وام ده‌بیت و ئینجا نه‌و فه‌رموده‌یه‌ی (سمره بن حنبل) [رضی الله عنه] ده‌هینتته‌وه که له پینهمبه‌ری خواره بیت بزمانی ریوایه‌ت کردووه ده‌فه‌رموی: (من حدث عني بحديث يرى أنه كذب فهو ...) واته: هه‌ر که‌سینک فه‌رموده‌یه‌ک له‌منه‌وه بگنیریتته‌وه و-باسی بکات- و ناگادار بوو به‌وه‌ی که فه‌رموده‌یه که درزو هه‌لبه‌سه‌زاه، نه‌وا خۆیشی یه‌کینکه له‌و دروزنانا.. پاشان ده‌لئیت: ((باسی هه‌والی دووه‌م، که به‌لگه‌یه له‌سه‌ر راستی نه‌وی بزی چوین...)) ئینجا فه‌رموده‌یه که‌ی (أبو هريره [رضی الله عنه] واته: فه‌رموده‌ی یه‌که‌م ده‌هینتته‌وه..!!

(*) سه‌ه‌رنجیک

خوینهرانی به‌ریز و خۆشه‌ویست :

نه‌وی ئیمه هیناومانته‌وه و باسمان کردووه- نه‌ومان بۆ رووز و ناوه‌لانه‌کاته‌وه که: نابیت و ره‌وا نی‌یه به‌هیچ جوژی، بلار کردنه‌وه و گنیرانه‌وه‌ی فه‌رموده‌کان- (له‌لای موسلمانانه‌وه، بی نه‌وی له‌راستی و ته‌واوی فه‌رموده‌یه که دنیا و دامه‌زراو نه‌بین^(*)..!!

(*) سو ده‌سه‌واژه (عبارة) یه‌خۆم زیادم کردووه، بۆ زیاتر روون کردنه‌وه‌ی بابه‌ته‌که .

(**) به‌لکو ده‌بیت (ده‌ها) نه‌و فه‌رمودانه وه‌رگیرین و کساری پینکه‌مین که هاله‌شتینکی ته‌واویان هه‌یه، به‌پێ: نه‌و بنه‌ماو بنجینه زانستیانه‌ی که زانایانی فه‌رموده بۆ نه‌و مه‌هسته دایناوه..!! سه‌ه‌رنجیک القضايا الكلية للاعتماد في الكتاب والسنة ل ۱۱ بکه نووسینی عبدالرحمن عبدالخالق.

بلاذ مروهی پی نایه ناو نهو کاره ترسناکه، نهوا نهونده بهسیهتی نه کتیل... مروهی
 درو بهدهم پیغه مبروی خواوه بیخه نه کهن حسیبی بز بکریت همروه کو پیغمبری
 سهروه و نازیزمان بیخه ده لهر موی: (ان کذباً علی لیس ککذب علی أحد، فمن کذب
 علی متعمداً فلیتوباً مقعده من النار) [رواه مسلم].

واته: درو کردن بهدهم منهوه، همرگیز، وه کو درو کردن بهدهم به کینکی تره وه
 نیسه، نهوهی درو بداته پال منهوه نهوا با جینگای خزی له نیو ناگر ساز بکات...!!

واته: ده بیت له جزوی لهر ووده وه رگراوه کان (مقبول) بی و لهر مروهی لاواز و
 هله سواو نه بن بهلام سهارهت به کار کردن به لهر مروهی لاواز له لاهن زانایانهوه مشت =
 = ومړنکی زوری له سهره شیخی (الالبانی) ده لیت: نه گهر چی هندی کمس هین نمو کاره یار
 نسان کردو تهوه رایان وایه که لهر مروهی لاواز له بواری (فضائل الأعمال) هوه کاری بی
 ده کریت، بهلام نمو رایه به لای منهوه گرنگی بی نادریت، همر وه کو سوپاس بق خودا له لای
 گوره بیواون و پیشه وایان هیچ به کینکیان بروایان وانیسه که لهر مروهی لاواز له نه حکمی
 شرعی داکاری بی بکریت، به لکر له سر نمو رایه کون، که پیوسته نمو لهر مروهی کار بی
 ده کریت له بدشی وه رگراوه کان بن (مقبول) که به لایه نی که معوه ده بی (حسن لغیره) بی... پیشه کی
 کتبی (غایة المرام فی تخريج أحادیث الحلال والحرام).

تیبینی / تموای نمو باسه له پاشکزی نمو نامیلکیده دا کزکراوه تهوه له ژنر ناوی (حوکمی
 لهر مروهی لاوازه کان).

مهيهست له نووسيني

(سلسله الاحاديث الضعيفة والموضوعة)

((زنجيرهی فهرمووده لاواز وههئبدهستراوهكان))

لهبهر گرنگی و خهتهرناکی نهو کاره واته: (بلاو کردنهوه و گيپانهوهی فهرمووده لاواز ههئبدهستراوهكان له نير موسلمانانهوه)... وام رهچاو کرد که منيش بهشداری بکهم له کاروانی پيرززی (نزیک کردنهوهی رینگای چاو پنداخشاندن و شارهزابوون و ناگادار بوون لهو فهرموودانهی که هيچ بنچينهيه کيان نيره لهلايهن فهرمووده ناسان-اغدهئين- ويان بنچينهی ههئبدهستراو (موضوع) يان ههيه...!! بهلکو بيته مایهی ناگادار کردنهوهو وهبيرخستهوهی نهوانهی بير ده که نهوهو- له ناکامی نهجمادانی تاوانهكان- ده ترسن...!!

دیمشق

مانگی رهمزانی سالی ۱۳۷۴ کورچی

محمد ناصرالدین الالبانی

* ندو دهستهواژدهيد، بۆ خۆم زيادم کردوو، بۆ زياتر روون کردنهوهی بابتهکه.

پاشکۆ

((عقیقاً مېی لِّلصَّحِّ لِإِخْوَانِ الْمُسْلِمِينَ، صَنَفْتُ، وَلَا أزال
أصنّف من الکتب ما به يستعين القراء على تمييز الصحيح
من الضعيف، والطيب من الخبيث مما يدور على ألسنة
الناس، أو سجل في بطون الکتب من الحديث)).

محمد ناصر الدين الألباني

حوکمی فہرمودہ لاوازہکان

ہم وہ کو رون و ناشکراہہ جزورہ کانی تری فہرمودہ واتہ (صحیح وحسن) و نہوانہی دہچنہ پالیانہوہ و ہاومہرجن، گشتیان و مردہ گیرین و کار پی دہ کرین، بہ لام سہبارہت بہ فہرمودہی لاواز -ضعیف- لہ سی راوبوچرونی لہ یدک جیادا خزی نواندوہ لہ لایدن زانایانہوہ...

رای یدہ کم: کز مہ لیک لہ زانایان رایان وایہ کہ فہرمودہی لاواز بہ ہیج جوڑی کاری پی ناکریت، جا لہ نوحکامی شرعی، یان بو ہلنان و ترساندن (الترغیب والترہیب) و کاری چاکہ بی (فضائل الأعمال) ((نہوا لہ ہیج لہوانہ کاری پی ناکریت، نہو زانایانہی کہ لہسر نہو رایہ یدک دہنگن: یحیی بن معین (۱)، و ابي بکس بن العربی لہ مالیکی یدہ کان (۲) و ہدروہا لہ شافعی یدہ کان أبو شامۃ المقدسی، و لہ ظاہری یدہ کانیش ابن حزم (۳)، و ہدروہا نیمام (البخاری) و نیمام (مسلم) یش ہمماک رایان ہدبوہ، نیمام (الشوکانی) (۴) و شیخی فہرمودہناس (الألبانی) یش لہسر ہم رایہ کزن و پی ہی رازی بوون...!! و ہزی پشنگزی خستی فہرمودہی لاواز لہ لای . و کز مہ لہ زانایہ نہوہیہ کہ دہلین: (تاکہ سہرچاوہی ہلہینجانی

ہدروہ کہ لہ کبیبی (الملل والنحل) دہلئت ((مانقلہ اهل الشرق والغرب ، او كافة عن كافة ، او ثقة عن ثقة ، حتى يبلغ الى النبي (ﷺ) إلا إن في الطريق رجلاً مجروحاً بكذب أو غفلة : او مجهول الحال ، لهذا يقول به بعض المسلمين ولا يحل عندنا القول به ولا تصديقه ولا الاخذ بشيء منه)).

لاواز له لای نهو کز مهله زانایه نهویه که دهلین: (تاکه سمرچاره‌ی هه‌له‌هینجانی نایین- فورنانی پیروز و سونه‌تی پاکی پیغه‌مبهره ﷺ به‌لام فهرموده‌ی لاواز خو لهو فهرمودانه نییه دلبایی بدات بهوی که له لای پیغه‌مبهره ﷺ هاتی!! که‌وا بور کار کردن بهو فهرموده‌یه خواستی نایینه جگه له سمرچاره‌ی خوی...!!

رای دووه‌م: کز مه‌لکی تر له زانایان رایان وایه که نهو فهرموده‌یه له هه‌موو باب‌ه‌تیکدا دروسته کاری بی بکریت، گهر هاتوو جگه لهو فهرموده لاوازه هیچ ده‌فیکتی فورنانی پیروز و سونه‌تی له‌سر نه‌هاتوو، نه‌وانه‌ی له‌سر نهو رایه کزن نیمام (أحمد بن حنبل- وأبي داود- وابن المبارك) که به لایانه‌وه فهرموده‌ی لاواز جاکتر بووه له رابوژ‌چوونی که‌سانیری بی به‌لگه...!! هه‌ر وه‌کو نیمام أحمد ده‌لینت: (ضعيف الحديث عندنا أحب من رأي الرجال) هه‌روه‌کو (ضعيف) یشی پینش (قیاس) بیتوان خستوو (ه) جا نه‌وه‌ی پیوسته لیره‌دا نامازه‌ی بۆ بکمین: ((نیمام نه‌هه‌د مه‌به‌ستی نهو فهرموده لاوازانه نه‌بووه که مه‌رجه‌کانی فهرموده‌ی (صحيح و حسن) نیان تیندا کۆ نییه! وه‌ک (منکر والمضطرب الشاذ المستروک) و نه‌وانی تر، به‌لکو مه‌به‌ستی له‌وه‌دا لاواز (ضعيف) ی نزیک له فهرموده‌ی صحیح بووه،

المضطرب: نهو فهرموده‌یه که له لای راو‌عیه‌ک یان چهند راو‌عیه‌ک هه‌ر جاره‌ی به‌جۆرته‌ک ریوایدت کرا بی و له رووی هینزی هه‌ر به‌که‌هان ناتوانریت له‌وی تر به‌ جاکتر یان به‌هینتر برارریت، نهو دزواریده‌ش به‌ هۆی نه‌بوونی زه‌بی راویه‌کانه‌وه ده‌لینت. نهم حاله‌تمش له‌سهند و =

چونکہ نمو سردہ مہدا فرمودہ دابہش نہ کرابوو بڑ (التقسیم الثلاثی) واتہ
 (صحیح، حسن، ضعیف)، بہ لکو تنہا (التقسیم الثانی) واتہ: (صحیح، ضعیف) لہ
 نارادا بوو، بہ لام نمو کاتہ لہ ناو (ضعیف) یثدا دوو جزر ہبووہ.

۱- الضعیف الأعلیٰ: لاوازی بہرز یان (ضعیف) لیس بمزوک.

۲- الضعیف الأدنی: لاوازی نزم یان (ضعیف) مزوک

کہ ہی یہ کم لاوازی کہ دروستہ کاری پئی بکریت و ہی دووہ ہمیش

لاوازی کہ پیوستہ وازی تی بہتریٹ..!!

نینجا لہو سردہم دا نیمام نہ محمد و -ابن المبارک- (ضعیف) ہ ہرزہ کہ بیان

مہبست بووہ! کہ بہ فرمودہ ہی (حسن) دہ زمیر دریت بہ پئی (تقسیم الثلاثی) کہ

لہ لایہن (أبو عیسیٰ الترمذی) یہوہ [رہ جہتی خوامی تی بی] داہینراوہ..!!)) (۶)

= مہتی فرمودہ روودہات. ((التعلیقات الأثریة/ ل ۶۰، ۶۱)).

الشاذ: نمو فرمودہ ہیہ کہ تنہا متمانہ پیکراونک پوایہتی کردوہ بہ پیچہوانہی نمو
 راوی عہانہی کہ لہو متمانہ پیکراوترن- نمم حالہ تمش لہ سوند و مہتی فرمودہ دا
 روودہات. ((التذکرۃ فی علم الحدیث/ ل ۱۶)).

المزوک: : ہریتی لہو فرمودہ ہی کہ تنہا لہ کہ سیکتی لاواز (ضعیف) پوایہت کرا بی و
 تلہا لہو ہمزہ گنیرا بیتیمانہو، و ہوی لاوازیہ کہی نموہیہ کہ یان بابایہ کی دروزن بووہ یانیش
 زور ہلہی کردوہ و زوریش بی ناگا بووہ. ((التعلیقات الأثریة/ ل ۷۲)).

نمبر نموه فرموده‌ی (ضعیف) له ((جامع الزمدي)) دا نقو (ضعیف) ذی به که له ((مسند)) ی نیمام نه‌جهد دا هاتوره (۷). رای سنی هم: خاوه‌نی نم رایه پی‌یان رایه: فرموده‌ی لاواز تنها له باره‌ی (فضائل الأعمال) و (الترغیب والترهیب) و (المواعظ) و (الرفائق) و (قصص) و (الزهد) و (مکارم الاخلاق) دا کاری پی ده‌کریت، به‌لام له بواری عقیده و (تحکامی شرعی) به‌وه وه‌ک نه‌وه‌ی له باسی (حلال و حرام) و (احکام) ه‌کانه‌وه بدویت، نه‌وا کار پی کردنی دروست نی‌یه.

[ابن عبدالبر و (ابا زکریا العنبري) و (عبدالرحمن بن مهدي) و (والامام النسوي)] (۸) له سهر نه‌و رایه کۆن همر وه‌کو (ابن مهدي) ده‌لنت: ((کاتیک فرموده‌یه کمان ریوایت ده‌کرد نه‌گهر له باره‌ی (حلال و حرام) بوایه نه‌وا له ناست سه‌نده‌که‌یدا توند و تیژ نه‌بوین و هیرشی ره‌خنه‌گریمان له‌سهر پساوانی. نیو سه‌نده‌که به‌گورتر نه‌کرد، به‌لام نه‌گهر له باره‌ی (الفضائل) و (الثواب) و (العقاب) بوایه نه‌وا نه‌و په‌ری ه‌کلوئیستی سانا و نهرم ره‌وی‌مان ده‌نواند...)) (۹).

تییینی: —

به‌لام نم ناسان‌کردنمه‌و بی سنوره‌و ای کرد نایینه‌که‌مان رووه و جمدین کاری داهینراو و عیاده‌تی بی بهره‌ت بکاتمه‌و که‌له‌م فرموده‌و لاوازانده‌و سه‌ری ه‌هلنداره. وه‌کو نه‌و بیدعه‌ناشکر ای‌دی که‌ناویان ناوه (تلقین المیت) واته‌ته‌لقینی دوا‌ی مردن که له‌فرموده‌یه‌کی (لاواز — ضعیف) دا وه‌ریان گرتوره‌و به‌بیانوری (فضائل الأعمال) ه‌وه

تتكهنتى ناو ياساكانى جهنازهيان كردووه، كه نهمه دهقى فەرمووده كەبە: (إذا مات الرجل منكم فدفنتموه فليقم أحدكم عند رأسه، فليقل: يا فلان ابن فلانة! فإنه سيمع، فليقل: يا فلان ابن فلانة! فإنه يستوي قاعداً، فليقل: يا فلان

ابن فلانة! فإنه سيقول أرشدني أرشدني أرشدني رحمتك الله، فليقل: أذكر ما خرجت عليه من دار الدنيا: شهادة ان لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأن محمداً عبده ورسوله، وأن الساعة آتية لا ريب فيها وأن الله يبعث من في القبور، فإن منكراً ونكيراً يأخذ كل واحدٍ منهما بيد صاحبه ويقول له: ما تصنع عند رجلٍ قد لقن حجته؟ فيكون الله حجيجهما دونه).

تەخريجى فەرمووده كە:

أخرجه القاضي الحلعي في ((الفوائد)) (٢/٥٥) عن أبي أمامة الباهلي. فيه عتبة بن السكن قال الدارقطني: (متروك الحديث) وقال البيهقي (واه منسوب الى الوضع). والحديث أورده الهيثمي (٤٥/٣) عن سعيد بن عبد الله الأزدي قال: شهدت أبا أمامة ... فذكر الحديث، وقال: رواه الطبراني في معجمه ((الكبير)) وفي إسناده جماعة لم أعرفهم.

قال الألباني:

قلت، فأختلف في اسم الراوي عن أبي أمامة ففي رواية الخلفي أنه جابر بن سعيد الأزدي وفي رواية الطبراني أنه سعيد بن عبدالله الأزدي، وهذا أورده ابن أبي حاتم (٧٦/١/٢) فقال: ((سعيد الأزدي)) لم ينسب لأبيه، ولم يذكر فيه جرماً ولا تعديلاً، فهو في عداد المجهولين.....

وقال النووي في ((المجموع)) (٣٠٤/٥) بعد أن عزاه للطبراني: ((وإسناده ضعيف وقال ابن الصلاح: ليس إسناده بالقائم)). وكذلك ضعفه الحافظ العراقي في ((تخريج الإحياء)) (٤٢٠/٤) وقال ابن القيم: في ((الزاد)) (٢٠٦/١): (لا يصح رفعه) ...

تینجا له کۆتایی ((تخریج)) کردنه کهمی نه لئیت: وجملة القول أن الحديث (منكر) عندي إن لم يكن موضوعاً. وقد قال (الصنعاني) في

((سبل السلام)) (١٦١/٢): ((ويحصل من كلام أئمة التحقيق أنه حديث ضعيف، والعمل به بدعة، ولا يقتر بكثرة من يفعله)).

واته: کۆی قسه كان نهويه نمو فهرموده به به لای منهوه (منكر) ه نه گهر هاتوو هه لته سزاویش نه بیت !! (الصنعاني) یش له کتینه کهمی ((سبل السلام)) (١٦١/٢) ده لئیت: له ووتهی یشه وایانی لیکۆلته ره وهی زانستی دهرده که ویت که فهرموده به کی زه عیفه، وکارینی کردنی شی بیدعه به. وهنه وهش فریوتان نه دات که کاتی له لای خه لکی به وه به شی وه به کی بهر بلاوو نه بجام نه دریت.

سهرى ((سلسله الأحاديث الضعيفة)) (٥٩٩/٢ - ص ٦٤، ٦٥) بکه.

مینش نه لئیم: ماموستا (محمد عید العباسی) له کتیبه کهی (بدعة التعصب المذهبي = ص ١٥٣) له لئیر باسی (أمثلة من الأحاديث الواهية المحتج بها في الكتب المذهبية) ده لئیت: دواى نه وهى که (النورى) له کتیبی (المجموع) دا (٣٠٤/٥) نهم فمرموده یه ی هیناوه توره به (ضعیف) یشی داناوه ئینجا نه لئیت: کارى بین نه کریت چونکه له باره ی (فضائل الأعمال) هوه یه !! به للام نهم بنه رت ورنسایه ی که لای نهم کز مه لته وزانایانی دوا یین به شیوه یه کی همره مه کی بلاو بۆ ته وه کاریکى هه لته ودوور له راستی یه. درینزه ی نهم بامه له پشه کی کتیبی (تمام المنة في التعليق على فقه السنة) دایه له بنه رتی (١٢ تا ١٥٠) و همره وه کو نهم فمرموده یه یه یه له باره ی نه حکامی شرعی یه وه یه نه وه کو له باره ی (الفضائل).

هه ره له هاوړای کز مه لکی سی ههم هه نندیکى تر له زانایان نه وه کاره یان فره ناسان کردۆ ته وه له ناست کار کردن به فمرموده ی لاواز له بواری (الترغیب و الترهب) هوه به للام سی مهرجیان بۆ داناوه. (١٠).

۱- نابی فرموده ریوایهت کراوه که لاوازیه که سی زور به هیز بی، چونکه نهو فرمودانهی که تنها له لایه ن دروزن و به دکر ادینکه وه بومان هاتبی نهوا به هیج جزری دروست نی به کاری پی بکریت .. ا. وهك (معلل* و منکر) و نهوانی تر.

۲- نهو فرمودانهی که له باره ی (الترغیب والترهیب) وهون، ده بی له بنجینه کی جینگیره وه سر هلنبدات وله زیر بز چورن ویاسای گشتی نیسلام دا جینگای بیته وه، نابی له ناست ده قه کانی تری (قورنان وسونتهت) نامؤ (غریب) بیت و نه سازی تیدا به دی بکریت !!..

۳- نابی گومانی نهو بیات که وه فرموده لاوازه بیته مبر محوا **بیت** فرموده تی به لنگر ده بیت تنها له سر گومان بوهستی .. ا. واته به (صیفة التمريض) بیلی وه کو (روی عنه)، (اورد عنه)، (جاء عنه)، (نقل عنه) نه وه کو به

* معنی: نهو فرموده یه که له نیو سنده ی ن مه ته که پیدا ده رودو عیله تیکی تیدایه و نه ساغ بووه، به لام روانته و دیوی به جزای فرموده که به سلامه تی لم ده رانه خزی پیشان نه دات. سهیری (ألفية السبوطي ص ۱۱) و ((الساعت الحنیث ص ۶۵)) و ((التعلیقات الأثریة علی المنظومة البیوقیة ص ۵۷)) عنی حسن عبد الحمید الأثری بکه.

** منکر: نهو فرموده یه که به کیکی (ضعیف) لوراویه کان به بیچه وانه ی ریوایه تی متعانه پینکراوه کان (الثقات) ریوایه تی بکات. سهیری ((الکت علی ابن الصلاح - ۲/۴۵۹))، و ((شرح ألفية السبوطي - ص ۹۳))، و ((فتح المغیث - ۱/۱۹۰)) و ((توضیح الأفکار - ۲/۵۰))، و ((التعلیقات الأثریة .. ص ۷۰)) بکه.

(صیغه اجزیم) وه کو نهوهی که بلینت (قال رسول الله ﷺ)، یان (فعل)، (امر)، (نهی)،
(حکم) ... هتد (۱۱)

رای په سه ند کراو

زانایانی شاره‌زا گوتویانه، رای یه که م: واته بیه کجاری پشتگویی خشتی لهرمووده
لاوازه کان رای په سه ند، چونکه ره چاو کردنی نهو رایسه مایه‌ی پاراستن و پاک
راگرتی نایینه که مانه له هه موو له که داری و شتواند نیک که به ناوی نایینه وه سر
هملنده دن! هر وه کر له ناکامی ناسان کرده وهی رنگای کار کردن به لهرمووده ی
لاواز له بواری (فضائل الأعمال) وه، وه ده رگا خسته سر پشت و فراوان کردنی
نهو کاره، ژماره یه کی زور له لهرمووده به دو نارپکه کان تیکه ل به لهرمووده ساغه کان
بوون و له سنووری یاسای دارنژراوی زانایانی لهرمووده ده رچوون (۱۲)، ته نانه ت
بهو هژیوه چه ندین عیاده تیش (۱۳) سهری هه لنداوه که بی بنچینه و له
نیسلامدا سهریان نه گرتوه !!

وینر برای نموهش پیشه‌موا وزانا شاره‌زاکان ده‌لنین، فهرمووده لاوازه‌کنان، هیچ
دلنیای‌یه‌ک ناده‌ن که لای پنهممیره‌وه بیت بزمان هاتنی، له‌بهر نموه نایی به‌هیچ
جزوی نمو فهرموودانه کار بی بکرین و به‌به‌کنگه بگرین...!! (۱۴)

هر وه‌کو (أبو شامة المقدسی) [ره‌جمتی خوی تی بی] سه‌بارت به کار پی کردنی
فهرمووده‌ی لاواز له‌بواری (فضائل الأعمال) وه ده‌لنیت: (۱۵)

نمو کاره له‌لای توئزیت‌ره‌وانی زانستی ونه‌هلی حه‌دیس ونوصولی وفهقیه‌کانیش
هله‌نیه به‌لکو ده‌بیت نمو که‌سه روونی بکاته‌وه وباس بکات که فهرمووده‌که
لاوازه نه‌گینا ده‌چینه گهر نه‌وانی

که به ناگری دوزه‌خ ترسینروان له‌و فهرمووده‌یدا : (من حدث عني بحديث يرى أنه
كذب فهو أحد الكاذبين) (۱۶). شینخی فهرمووده‌ناسی (محمد ناصر الدین الألبانی)
ده‌لنیت (۱۷): نمو حوکه‌مه ده‌ریای که‌سینکه که تنها بیده‌نگی کردوه له ناست
فهرمووده لاوازه‌کان له رووی (فضائل)، باشه نه‌گهر له رووی (أحكام) وشتی تر بی
ده‌بی چ حوکه‌مکی بز هه‌بی !!

پاشان ده‌لنیت: نمو که‌سه‌ی پی‌ی نایه ناو نمو کاره، نه‌وا یه‌کنی له‌و دووکه‌سه‌یه :
۱- یان که‌سینکه له‌باره‌ی لاوازی فهرمووده‌که ناگاداره، خه‌لنکی تی ناگادار
ناکاته‌وه، نه‌وا بی گومان غه‌شی کردوه به‌رامبهر به مسولمانان ونمو که‌سه‌یه ده‌چینه
ریزی نه‌وانی که له نیو فهرمووده‌که‌دا باسکراون.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) در جمعی خورای تی بی | ده لیت: (۱۸) لهو فرموده می‌دهد
 منگه‌یه که همه لهسر نه‌وی که یه کنی فرموده‌یه کی ناته‌واو به‌دهم پنهمبیره
 ده گپرتنه‌وه، و خزیسی بی‌ی ناگاداره له‌وا له‌وه کهسه به‌یه کنی له دروزه‌کان
 حسینی بز ده کرت ۱۱.. چونکه فرموده که له پ‌والته‌وه زور به‌توندرت حوکمی
 نه‌سر داونا که ده‌فرمووی (من روی عنی حدیثاً وهو یری أنه کذب ...) واته:
 نه‌وی فرموده‌یه که له‌منه‌وه بکپرتنه‌وه و (گومانی وایی) که له‌وه فرموده‌یه درو
 هملب‌سزاهه ۱.. سیر ده‌کمین له‌فرمووه یه‌لقین و دلنیایی هه‌بی! بزیه هر
 شیک له‌سر گرمان و دو دلتی و ستایی جاراست بی یا ناراست له‌وا ده‌چینه لیر
 جوار چینه‌وی حوکمی پ‌والته‌وی فرموده که ۱۱..

۲- یان که‌سینکه له‌باره‌ی لاوازی فرموده نازانی له‌وه که‌سش به‌همان شیوه
 تاواناره، چونکه ووتیه کی داوته هال پنهمبیری خواوه ۱۱ و زالیاری پی نه‌بروه،
 پنهمبیری خواش ۱۱ ده‌فرمووی (یاکم و کثرة الحدیث عنی، من قال علی فلا یقولن
 إلا حقاً أو صدقاً، فمن قال عنی ما لم أقل فلیتبرأ مقعده من النار) (۱۹).

با ده‌فرمووی (کفی بالمرء کذباً أن یحدث بكل مسمع) بزیه له‌وه که‌سش به‌شیکی
 له‌وا تاوانه‌ی درو کردنی بهر ده‌کویت هر وه‌کو پنهمبیری خواوه ۱۱ نامازه‌ی بز
 نه‌وه کر دووه. که نه‌وی گوی بیستی شیک ده‌بی و ده‌ست به‌جی ده‌گپرتنه‌وه وه
 ده‌وه که ده‌سروسته‌وه، بزیه نه‌ویس ده‌کویت ناو گپرتنه‌وی تاوانه‌که و بیسه کی

نه درؤز نه كان دهؤمير درئ چونكه هئ يه كه م ههلى به ستاوه، وه هئ دوو هه مئش شه نه بائ بؤ كر دووه !!

ديسان (ابن حبان) [پره حه تئ خوائ ئئ بئ] ده لنئت: لهو له رموروده يه ده^{۱۰} به ناگا خسته وه يه كه هئ به بؤ نه وانه ئ گورئ بئسئ قسه يه كه ده بن و ده يگئر نه وه تاره كو زانبارئ ته واو به رامبه ر ساغئ له رموروده كه به ده سنت ده هئ نئت .. هه روه كو ئمام (النوئ) ئش و توه تئ (نه وه ئ زانبارئ ته واوئ به رامبه ر له رموروده يه كه وه نه بئ بؤئ ئه ده سئ هئ وه بگرنئ و بئكات به به لنگه) به بئ له به ر چاو گرنئ توه ئنه وه ئ زانئئ له به رامبه ر له رموروده كه ده بئت نهو كه سه له رموروده كه به شكئئ نه گه ر هاتوو زانبارئ بئ هه بوو، نه گه ر نا پئويسته نهو كاره بچاته ژئر ده سئ (ئه هئ عئلم) و له م روه وه په سبارئ ئ بكات. (۲۰)

... بؤيه له نه نجامئ توه ئنه وه ئ راو بؤ چونه كانئ نهو چه ند كؤ مه لئه زانابه وره چاو كرنئ به لنگه و مه رجه كانئان نه وا ته نه ا راسئ يه كه ده رك بئ ده كه بئن كه:

دباره له رموروده ئ لاواز له به شئكئ له رموروده واز ئ هئ تراهه كانه و ده ست هئ وه رگرنئ سه ر ده كئشئ بؤ تاوانئ درؤ كرن به ده م پئنه مبه روه ﷺ وياسا به رياردان وه رگرنئ ئابئنه له غه بئرئ سه ر چاوه ئ ئسلام!! له به ر نه وه داخسته ئ ده رگاى

^{۱۰} واته: له رموروده ئ كفى بالمرء كذباً أن يحدث بكل ما سمع) رواه مسلم (۱/ ۵ ص ۱۰) بترقيم عمد

نواد عبد الباقي .

کار کردن به فہرہ مودہ لاوازہ کان پیوستہ رہ چای لی بکریت لہ پیناوی بہرژہ و ہندی
گشتی نیسلام و بو بہرژ گزوتہ و ہ لہ سمر ہلندانی خرابہ کاری و (سداً للذریعہ) (۲۱)

وصلی اللہ علی محمد و علی آلہ وصحبہ اجمعین .

*** ** **

ژیدہرہ گانی پاشکو

- ۱- سہیری ((قواعد التحدیث من فنون مصطلح الحدیث)) ی محمد جمال الدین القاسمی ل ۱۱۶ بکہ،
نہویش لہ ((عیون الأثر)) ی ابن سید الناس و ہری گرتوہ.
- ۲- سہیری ((فتح المغیث شرح ألفیۃ الحدیث)) السخاوی، و ((دراسة في مصطلح الحدیث)) ی
براہیم النعمہ ل ۱۲۳، وینشہ کی کتبی ((مما انہ فی التعلیق علی فقہ السنۃ)) ل ۳۴ بکہ نووسینی
الشیخ محمد ناصر الدین الألبانی.
- ۳- ((قواعد التحدیث...)) ل ۱۱۶، وینشہ کی ((مما المنۃ...)) ل ۳۴.
- ۴- ((دراسة في مصطلح الحدیث)) ل ۱۲۳.
- ۵- ((قواعد التحدیث...)) ل ۱۲۱، ۱۲۰، ۱۱۶.
- ۶- ((علم الحدیث)) ی شیخ الإسلام ابن تیمیہ ل ۲۰ مجموع الفتلوی (ب ۱۸/۲۵) ہی ناوبرا،
و ((إعلام الموقعین...)) ابن قیم الجوزیة (ب ۱/۳۱-۳۲) ((قواعد التحدیث...)) ل ۱۲۱ نہویش لہ
کتبی ((منہاج السنۃ)) ابن تیمیہ نقلی کردہ.

- ٧- (قواعد التحديث)) ل ١٩٩.
- ٨- ((دراسة في ...)) ل ١٢٤/١٢٥، ((علوم الحديث)) ابن الصلاح ل ٩٣، ((مخات في أصول الحديث والبلاغة النبوية)) ل ١٩٩، ((قواعد التحديث)) ل ١١٧.
- ٩- أخرجه البيهقي في ((المدخل))، ((فتح المغيث...)) (ب ١/ ١٤٢)، ((قواعد التحديث...)) ل ١١٧ وه هدر له كتيبتي ((قواعد التحديث)) رأى هدر يده كه لم زانايانه بخورينموه ههمان لاپهروه.
- ١٠- يؤ زياتر حالي بوون لم مهرجانهي باسكراون سدريده بهم سدرچاواندهي خواروهوه:-
 ((تدريب الراوي)): السيوطي (ب ١/ ل ٢٩٨-٢٩٩).
- ((فتح المغيث)): (ب ١/ ل ٢٦٨).
- أ. ((نزهة النظر مع ما عليها من تعليقات...)): (ل ٥٤).
- ((الأذكار مع مختصر من شرح ابن علان)): (ل ٧). ((تيسر مصطلح الحديث)): (ل ٦٤) د. محمود الطحان.
- ((مصطلح الحديث)): (ل ١٢) محمد بن صالح العنمين.
- ١١- ((قواعد التحديث)) ل ١٢٤، ١٢٥. ((المجموع شرح المهذب)) (٦٣/١) النووي.
- ١٢- ((دراسة في مصطلح الحديث)): (ل ١٢٦).
- ١٣- يتشه كمي ((تمام المنة...)): (ل ٤٠).
- ١٤- ((مصطلح الحديث)): (ل ١٢).
- ١٥- له كتيبتي: ((الباعث على إنكار البدع والحوادث)): (ل ٥٤)، ((تمام المنة)) ل ٣٢.
- ١٦- رواه مسلم (ب ١/ ل ٩)، وابن ماجه (ب ١/ ل ٣٨، ٣٩، ٤٠، ٤١) ((مشكاة المصابيح)): (١٩٩/١).
- ١٧- يتشه كمي ((تمام المنة...)): (ل ٣٣، ٣٢).
- ١٨- له ((الصارم النكبي)): (ل ١٦٥/١٦٦) دا هاتووه.
- ١٩- أخرجه ابن ابي شبة (٧٦٠/٨) وأحمد وغيرهما: ((السلسلة الصحيحة)): (١٧٥٣).
- ٢٠- ((صحيح مسلم بشرح النووي)): (٦٠)، ((قواعد التحديث)): (ل ١١٨).
- ٢١- ((دراسة في...)): (ل ١٢٦).

